

Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av SOS Alarm

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelse 2015/16:50 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av SOS Alarm till handlingarna. Följdmotionen avstyrks med hänvisning till pågående utredningsarbete.

I betänkandet finns en reservation (SD).

Behandlade förslag

Regeringens skrivelse 2015/16:50 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av SOS Alarm.

Fyra yrkanden i följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Reservation.....	13
Regeringens styrning av SOS Alarm, punkt 1 (SD).....	13
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	15
Skrivelsen.....	15
Följdmotionen.....	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens styrning av SOS Alarm

Riksdagen avslår motion

2015/16:3285 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 1–4.

Reservation (SD)

2. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2015/16:50 till handlingarna.

Stockholm den 17 mars 2016

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C), Jakop Dalunde (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S), Dag Klackenbergs (M) och Leif Pettersson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Riksrevisionen har inom ramen för effektivitetsrevisionen utarbetat rapporten Regeringens styrning av SOS Alarm – viktigt för människors trygghet (RiR 2015:11). Rapporten överlämnades av riksdagen till regeringen den 29 maj 2015. Regeringens skrivelse med anledning av rapporten överlämnades till riksdagen den 25 november 2015.

Inom ramen för beredningen av ärendet besökte utskottet SOS Alarm i Stockholm den 24 februari 2016. Riksrevisionens rapport föredrogs för utskottet av rapportskrivarna den 25 februari.

Bakgrund

Riksrevisionen har granskat om regeringen har skapat tillräckliga förutsättningar för alarmeringstjänsten som är central för att hjälpa nödställda och rädda egendom, om regeringens styrning av SOS Alarm är tydlig och om SOS Alarm arbetat kundanpassat och långsiktigt.

Alarmeringsverksamheten består av en samhällsviktig infrastruktur som SOS Alarm har ansvaret för genom tekniska och administrativa system och genom de nödvändiga kontakterna med t.ex. polis, sjukvård och räddningstjänst.

Riksrevisionen anger att samhällets alarmering står inför flera förändringar, bl.a. med hänsyn till utvecklingen inom den prehospitala vården, dvs. den vård som utförs av ambulanspersonal innan patienten kommer till sjukhus. Alarmeringsverksamheten har också problem med att nå upp till de krav som ställs på verksamheten i dag.

Riksrevisionen anser därför att det är viktigt att uppmärksamma riksdagen på problem och utmaningar för samhällets alarmering som bör beaktas oavsett hur den framtida alarmeringen kommer att organiseras.

Granskningen utgår från följande revisionsfrågor:

- Finns det brister i förutsättningarna för att bedriva en snabb, säker och trygg alarmering?
- Har SOS Alarms verksamhet varit kundanpassad?
- Har SOS Alarm arbetat långsiktigt?
- Har regeringens styrning av SOS Alarm varit tydlig?
- Har regeringens rapportering till riksdagen om SOS Alarm varit rättvisande och tillräcklig?

Utskottets överväganden

Regeringens styrning av SOS Alarm

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelse 2015/16:50 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av SOS Alarm till handlingarna. Följdmotionen avstyrks med hänvisning till pågående utredningsarbete.

Jämför reservation (SD).

Riksrevisionens slutsatser

Alarmeringsverksamheten innehåller en samhällsviktig infrastruktur som SOS Alarm har ansvaret för. Den är direkt nödvändig för att det allmänna ska kunna genomföra sin skyldighet att ansvara för räddningsinsatser.

Det sker en kontinuerlig teknisk utveckling inom alarmering, vilket ställer krav på SOS Alarms tekniska plattform. Den är central för att alarmeringstjänsten ska fungera. Granskningen visar att styrningen av bolaget inte haft den framtida teknikplattformen i fokus. Medelsvarstiderna på 112 har varit för höga de senaste åren, och oklarheter i statens alarmeringsavtal medför att det är osäkert om alarmeringsverksamheten bedrivs så som riksdagen avsett. Regeringen har inte styrt och inte heller varit tydlig mot bolaget, vilket har lett till osäkerhet för SOS Alarm. Regeringens rapportering till riksdagen har inte varit tillfredsställande.

Det finns vidare oklara relationer med landstingen som är den grupp som ansvarar för flest räddningsinsatser i landet, och vissa landsting är missnöjda med SOS Alarms kompetens inom den prehospitala vården.

Riksrevisionen bedömer också att valet av driftsform och dess utformning skapar otydligheter för SOS Alarms verksamhet.

Riksrevisionens granskning visar på att ovanstående bl.a. lett till att det finns hinder för delning av information mellan SOS Alarm och andra aktörer, vilket i sin tur lett till brister i möjligheterna att positionera nödställda, att det initierats larmcentraler som drivs av landsting men att det saknas tillsynsansvar och att okynnesanrop fortfarande riskerar att skapa kö till 112-numret.

Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att förbättra förutsättningarna för alarmeringsverksamheten genom följande åtgärder.

- Utredda möjligheter för lagstiftning eller andra åtgärder för att förbättra registreringen av belägenhetsadresser.

- Tydliggöra vem som har tillsynsansvar för efterlevnaden av lagen (2006:378) om lägenhetsregistret.
- Initiera ett arbete för att ta fram en teknisk lösning som möjliggör elektronisk delning av information mellan de statliga aktörerna i larmkedjan.
- Säkerställa att larmkedjans funktionalitet hålls samman. När parallella aktörer inom prioritering, alarmering och dirigering av ambulanser är verksamma är det viktigt att det finns reglering och tillsyn på plats i syfte att minimera riskerna för nödställda.
- Utredda och skyndsamt införa reglering för att minimera antalet okynnesamtal.
- Överväga ett samlat tillsynsansvar för hela alarmeringsverksamheten.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att förbättra styrningen och rapporteringen av alarmeringsverksamheten och SOS Alarm genom följande åtgärder.

- Uppdatera och förtydliga alarmeringsavtalet i syfte att klarlägga vad det innebär att kunna hantera 112-samtal av alla kategorier på ett tillförlitligt sätt och vad en normal situation för bolaget är.
- Klargöra rättsläget i de av SOS Alarm framförda frågorna.
- Med utgångspunkt i att alarmeringsverksamheten innehåller samhällsviktig infrastruktur låta utreda vilken driftsform som är lämpligast.
- Utveckla beskrivningen av SOS Alarm till riksdagen med avseende på bolagets roll som ansvarig för samhällsviktig infrastruktur, viktiga händelser i bolagets omvärld och förutsättningar av betydelse för samhällets alarmering.

Riksrevisionen rekommenderar SOS Alarm Sverige AB att

- fortsätta arbetet med relationerna till landstingen så att det stärker förutsättningarna för en väl fungerande alarmeringstjänst
- i arbetet med framtagandet av en ny teknikplattform också beakta interoperabiliteten med andra aktörer i larmkedjan
- se till så att bolaget hanterar de risker som följer av ingångna avtal.

Regeringens bedömning och åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringen framhåller i sin skrivelse att Sverige i motsats till många andra länder under en lång tid har haft ett i grunden väl fungerande system för en samordnad alarmering. Grundläggande för systemet har varit att det funnits endast ett gemensamt nödnummer och att SOS Alarm i förhållandevis stor omfattning har samordnat larmbehandlingen. I likhet med Riksrevisionen anser dock regeringen att systemet för samhällets alarmeringstjänst, som i grunden är avtalsreglerat, har en del brister som riskerar att påverka kvaliteten i utförandet av alarmeringstjänsten. En brist är att samordningen i systemet bygger på frivillighet och samförstånds lösningar. En annan brist är att det inte

finns någon enskild aktör som har ett uttryckligt ansvar för att säkerställa att alarmeringstjänsten är samordnad och väl sammanhållen.

Regeringen anser i likhet med Riksrevisionen att samhällets alarmeringstjänst är ett grundläggande offentligt åtagande som måste fungera på ett effektivt och säkert sätt och att det är av central betydelse att staten fortlöpande kan styra och följa upp verksamheten. Mot den bakgrunden beslutade regeringen den 12 november 2015 att ge en utredning i uppdrag att föreslå hur alarmeringstjänsten lämpligen bör regleras och organiseras (dir. 2015:113). Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2017.

Regeringen bedömer att Riksrevisionens övergripande slutsats – att regeringens styrning av SOS Alarm med avseende på det statliga alarmeringsavtalet och finansieringen av alarmeringstjänsten inte har varit tillräcklig och tydlig – är för långtgående sett till både vidtagna och planerade åtgärder i regeringens fortlöpande styrning och förvaltning av SOS Alarm. Regeringen anser dock i likhet med Riksrevisionen att det finns starka skäl för att genomföra åtgärder för en bättre samordnad och effektivare alarmeringstjänst. Regeringen vill i detta sammanhang nämna att en grundläggande del av regeringens styrning av SOS Alarm är kontinuerlig uppföljning och utvärdering av bolagets verksamhet och uppsatta mål för att skapa ekonomiska och andra värden samt säkerställa att beslutade samhällsuppdrag utförs. En annan grundläggande del av denna styrning är en fortlöpande dialog och uppföljning av SOS Alarms åtaganden enligt alarmeringsavtalet. Regeringen konstaterar i likhet med Riksrevisionen att medelsvarstiderna för nödnumret 112 under längre tidsperioder har varit alltför långa i förhållande till alarmeringsavtalet, vilket man ser allvarligt på. Regeringen följer därför noggrant utvecklingen inom detta område.

För åren 2014 och 2015 har staten tillfört anslaget för statens ersättning till SOS Alarm 20 respektive 30 miljoner kronor. Detta har inneburit att SOS Alarm på senare tid har kunnat uppvisa allt kortare medelsvarstider. För att ge SOS Alarm förutsättningar att förbättra svarstiderna och fortsätta att utveckla verksamheten föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2016 att anslaget för den statliga ersättningen till SOS Alarm ökas engångsvis med 30 miljoner kronor 2016 och 2017.

I det följande redovisar regeringen sina bedömningar av Riksrevisionens rekommendationer om bl.a. regeringens styrning av SOS Alarm.

Åtgärder för att förbättra positionering och lokalisering av nödställda

Regeringen anser att tillgången till kartor och annan grundläggande geodata av hög kvalitet och aktualitet är av grundläggande betydelse för en väl fungerande alarmeringsverksamhet. För positionering av nödställda vill regeringen därför lyfta fram vikten av att alla aktörer i en nödsituation använder ett gemensamt referenssystem för att beskriva det geografiska läget. Belägenhetsadresser är en del i detta.

I dagsläget har Lantmäteriet avtal med samtliga landets kommuner om att belägenhetsadresser ska föras i fastighetsregistret. Som framgår av Riksrevisionens granskning finns det dock brister hos flera kommuner när det gäller att lämna adressuppgifter för införande i registret.

Regeringen delar inte Riksrevisionens bedömning att ett införande av ett tillsynsansvar för efterlevnaden av lagen om lägenhetsregister framstår som en lämplig åtgärd för att komma till rätta med de brister som Riksrevisionen har iakttagit. Lagen om lägenhetsregister har bidragit till en generellt hög kvalitet för uppgifter om belägenhetsadresser till bostadslägenheter, oftast betydligt högre än för andra belägenhetsadresser. Belägenhetsadresserna tillhör dock inte de uppgifter som kommunen sedan ska registrera i lägenhetsregistret. Själva registreringen av uppgifterna görs i stället i fastighetsregistrets adressdel och det är fastighetsregistret som är källan till uppgifter om belägenhetsadresser.

Med hänsyn till att den nuvarande regleringen inte innebär en skyldighet för kommunerna att lämna uppgift om belägenhetsadresser till fastighetsregistret kan det dock enligt regeringen finnas skäl att på sikt se över systemet med belägenhetsadresser och vilka krav som bör ställas på registreringen av sådana. I närtid bedömer regeringen att möjligheterna att positionera nödställda främst kommer att förbättras genom det arbete som bedrivits av Lantmäteriet med bl.a. Polismyndigheten, Trafikverket, SOS Alarm och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Projektet har avsett de s.k. blåljusaktörernas tillgång till och användning av gemensamma, aktuella och enhetliga geografiska data. SOS Alarm har övergått till att använda en för ändamålet anpassad variant av Lantmäteriets topografiska karta och Trafikverkets vägdata.

Teknisk lösning som möjliggör elektronisk delning av information

Regeringen anser att en teknisk plattform för en samordnad larmbehandling och informationsdelning är nödvändig för att samhällets alarmeringstjänst ska kunna samordnas på ett bättre sätt, likt vad Riksrevisionen anser. Som angetts tidigare har regeringen gett en utredning i uppdrag att föreslå hur alarmeringstjänsten bör regleras och organiseras. En viktig uppgift för utredningen är att analysera och redovisa förutsättningarna för ett successivt införande av en ny teknisk plattform.

Säkerställande av larmkedjans funktionalitet

Regeringen bedömer i likhet med Riksrevisionen att en samordnad alarmeringstjänst är av grundläggande betydelse för att säkerställa effektiva hjälpinsatser vid nödsituationer. Regeringens inriktning är därför att en nationell alarmeringsfunktion ska inrättas för att om möjligt med ensamrätt kunna ta emot och behandla larm som kräver omedelbara insatser från samhällets hjälporgan inom allmän ordning, säkerhet och hälsa. Den nationella alarmeringsfunktionen bör även kunna ta emot och behandla larm som inte innebär att det ställs

krav på omedelbara insatser från samhällets hjälporgan. Alarmeringsfunktionen bör därmed utformas på ett sådant sätt att det inte ska behöva byggas upp några andra alarmeringscentraler i någon större omfattning.

Reglering för att minimera antalet okynnessamtal

Regeringen bedömer liksom Riksrevisionen att det kan finnas skäl att se över förutsättningarna för att införa ytterligare reglering för att minimera antalet medvetet oriktiga samtal till 112-tjänsten och andra liknande nödnummer. De straffbestämmelser som tillämpas i dag när det gäller en viss typ av felaktiga anrop till 112 är bestämmelserna om falskt larm och missbruk av larmanordning. Den som genom oriktig uppgift uppger att det finns fara för en eller flera människors liv eller hälsa eller fara för omfattande förstörelse av egendom och förorsakar en onödig säkerhetsåtgärd, döms enligt 16 kap. 15 § första stycket brottsbalken för falskt larm till böter eller fängelse i högst ett år. Om brottet är grovt döms enligt andra stycket samma paragraf till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Den som genom missbruk av larm, nödsignal eller annan liknande anordning förorsakar en onödig utryckning av Polismyndigheten, kommunal organisation för räddningstjänst, ambulans, militär, sjöräddning eller annat organ för allmän bevakningstjänst, döms enligt 16 kap. 15 § tredje stycket brottsbalken för missbruk av larmanordning till böter eller fängelse i högst sex månader. Den gällande straffrättsliga regleringen träffar de felaktiga anrop som förorsakar onödiga åtgärder av berörda samhällsaktörer. Kriminalisering som en metod för att försöka hindra överträdelser av olika normer i samhället bör användas med försiktighet. I detta sammanhang vill regeringen framhålla att en kriminalisering inte är det enda och inte alltid det mest effektiva medlet för att motverka oönskade beteenden i samhället.

Regeringen instämmer i Riksrevisionens slutsats att medvetet oriktiga samtal och andra felaktiga samtal, bl.a. på grund av bristfällig kunskap hos allmänheten om andra tillgängliga nödnummer, såsom det särskilda informationsnumret 113 13, medför en onödigt hög belastning på nödnumret 112. Mot denna bakgrund anser regeringen att det kan finnas skäl att se över behovet av att samlat och brett informera om samhällets olika nödnummer för att öka allmänhetens kunskap om dessa nummer, vilket på sikt bör leda till en mindre belastning på 112-tjänsten. Dessutom kan det finnas skäl för regeringen att överväga om det finns behov av att se över förutsättningarna för att införa ytterligare reglering för att minimera medvetet oriktiga samtal till 112-tjänsten och andra nödnummer, t.ex. genom någon form av sanktion mot beteendet i fråga.

Ett samlat tillsynsansvar över hela alarmeringsverksamheten

Regeringen är av den uppfattningen att överväganden om ett samlat tillsynsansvar över hela alarmeringsverksamheten lämpligen bör anstå till dess att den tidigare nämnda utredningens kommande förslag behandlas i Regeringskansliet.

Uppdatera och förtydliga alarmeringsavtalet

Regeringen anser att det nuvarande systemet för samhällets alarmeringstjänst, där verksamheten i grunden är avtalsreglerad, har en del brister som riskerar att påverka kvaliteten i utförandet av alarmeringstjänsten. Den utredning som tidigare nämnts har därför fått i uppdrag att analysera och föreslå en rättslig reglering och ordning i övrigt som behövs för att säkerställa en säker och effektiv alarmeringstjänst.

Klargöra rättsläget i vissa frågor

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att förbättra styrningen och rapporteringen av alarmeringsverksamheten och SOS Alarm genom att klargöra rättsläget i de av SOS Alarm framförda frågorna. Dessa frågor avser regler om offentlighet och sekretess när det gäller åtgärder inom alarmeringsverksamheten och alarmeringsverksamhetens tillförlitlighet i vissa avseenden.

Alarmeringstjänsten bör enligt regeringen utformas så att behovet av offentlig insyn och den enskildes integritet säkerställs. Alarmeringsverksamheten måste vidare utformas så att samhällets behov av alarmeringsverksamheten säkerställs så långt som möjligt. Mot denna bakgrund har den ovan nämnda utredningen även fått i uppdrag att analysera hur den rättsliga regleringen bl.a. för personuppgiftsbehandling, offentlighet och sekretess lämpligen bör vara utformad när det gäller den nationella alarmeringsfunktionen. Utöver detta ska bl.a. frågan om vad som ska gälla för alarmeringsfunktionen i fråga om vittnes- och editionsplikt och annan uppgiftsskyldighet analyseras. Därutöver ska en analys göras när det gäller alarmeringsfunktionens behov av befogenheter att kunna lokalisera, avlyssna, spela in eller i övrigt tekniskt hantera inkommande nödsamtal eller annan elektronisk kommunikation. Vidare ska utredningen vid utformningen av alarmeringsfunktionen utgå från att det inom områdena samhällets skydd mot olyckor och krisberedskap ställs upp höga krav på skydd och robusthet i olika avseenden.

Låta utreda lämplig driftsform för alarmeringsverksamheten

Regeringen anser att samhällets alarmeringstjänst är ett grundläggande offentligt åtagande som har stor betydelse för samhällets skydd mot olyckor och krisberedskap. Den tidigare nämnda utredningen ska analysera och lämna förslag till hur både en statlig förvaltningsmyndighet och ett bolag kan inrättas och närmare organiseras för att kunna vara en nationell alarmeringsfunktion. Utredningen ska oberoende av vilken organisationsform som förordas lämna fullständiga förslag till både en myndighetslösning och en bolagslösning.

Utveckla beskrivningen av SOS Alarm till riksdagen

Regeringen informerar riksdagen främst genom sin årliga beskrivning och redovisning av SOS Alarms verksamhet och resultat i budgetpropositionen och genom sin årliga skrivelse till riksdagen om företag med statligt ägande. Enligt

regeringen är det nödvändigt att riksdagen i dessa sammanhang får en så god bild som möjligt av alla relevanta förutsättningar för SOS Alarms verksamhet och samhällets alarmeringstjänst. Regeringen avser därför att ytterligare utveckla beskrivningen till riksdagen av samhällets alarmeringstjänst, bl.a. när det gäller omvärldsförändringar som kan påverka alarmeringsverksamheten.

Regeringen anser att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad i och med skrivelsen.

Motionen

I motion 2015/16:3285 av Mikael Jansson m.fl. (SD) hänvisas till att Sverigedemokraterna tidigare har påpekat vikten av en samordning av regeringens krishantering.

I motionen lyfts fram att Alarmeringstjänstutredningen (SOU 2013:33) har föreslagit en omorganisering av alarmeringsfunktionen i Sverige och att verksamheten inom SOS Alarm ska bedrivas i nära samverkan med ansvariga myndigheter. Utredningens ståndpunkt ligger här nära de synpunkter som framförs av Riksrevisionen om vikten av att se till att den s.k. larmkedjan fungerar så väl som möjligt.

Eventuellt blir den praktiska konsekvensen av en omorganisation att polisen får reda på olyckor och brott samtidigt som alarmtjänsten, anför motionärerna, men då det inte framgår med tydlighet anser motionärerna att det behövs ett tillkännagivande om att sekretessreglerna och samtalsordningen mellan SOS Alarm och länskommunikationscentralerna ska ändras så att polisen kan få uppgifter om akuta ärenden samtidigt som övrig räddningstjänst (yrkande 1).

Motionärerna instämmer vidare i att kriminalisering visserligen inte är den enda metoden att komma åt icke önskvärda beteenden som okynnessamtal till 112-numret, men anser att det saknas skäl till att i detta läge överväga om det finns behov av att se över förutsättningarna. I stället ska okynnessamtal till 112 kriminaliseras så snart det är praktiskt möjligt (yrkande 2).

Motionärerna yrkar vidare på att MSB får i uppgift att utöva tillsyn över SOS Alarm. En sådan tillsyn skulle, som Riksrevisionen anför, kunna inbegripa årliga återrapporteringskrav och granskning av olika delområden och verksamheter inom SOS Alarm (yrkande 3).

SOS Alarm har ett samhällsuppdrag att sköta den här typen av akuta tjänster och det går inte att bortse från att de nedläggningar av SOS-centraler som skett kan leda till att lokalkännedomen försämras med försämrade förmåga till snabba adress- och platsangivelser som följd. Även om ansvaret för tjänstens utförande överläts till en annan aktör faller ändå ansvaret tillbaka på SOS Alarm om denna aktör av någon anledning faller bort (som i fallet Medhelp). Motionärerna föreslår därför att SOS Alarm bör återupprätta SOS-centraler på flera orter (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med Riksrevisionen att alarmeringstjänsten är en central samhällsfunktion som ska garantera medborgarna tillgång till en snabb, säker och effektiv larmbehandling och därmed tillgång till samhällets räddningstjänst.

Eftersom ingen enskild aktör i dagens system har ett tydligt ansvar för helheten eller för att säkerställa att den enskilde får en säker och effektiv hjälp i en nödsituation kan dagens alarmeringssystem på sikt innebära risker för samhällets förmåga att säkerställa människors skydd och undsättning i allvarliga och brådskande nödsituationer. Det bör således finnas en enskild aktör som har ett uttryckligt ansvar för att säkerställa att alarmeringstjänsten är samordnad och väl sammanhållen, anser utskottet, som betonar vikten av en långsiktig lösning mot bakgrund av risken för fragmentisering av systemet, vilket det redan setts tecken på då ett par landsting i dag organiserar sin egen alarmeringstjänst.

Utskottet har därför tidigare föreslagit att riksdagen skulle tillkännage för regeringen att den borde följa upp Alarmeringstjänstutredningens betänkande En myndighet för alarmering (SOU 2013:33) med att utreda hur en sammanhållen myndighet för alarmeringstjänsten bör organiseras. Riksdagen biföll förslaget den 18 februari 2015 (bet. 2014/15:F6U6, rskr. 2014/15:104).

Den 12 november 2015 fattade regeringen beslut om kommittédirektiv för den utredning som senast den 31 maj 2017 ska redovisa sitt betänkande (dir. 2015:113). En analys och förslag på hur en nationell alarmeringsfunktion ska kunna inrättas för att samhällets alarmeringstjänst ska kunna samordnas på ett bättre sätt välkomnas av utskottet som anser att en samordnad alarmeringstjänst som helhet är en viktig grund för samhällets skydd mot olyckor och krisberedskap och för samordningen av en lägesbild och resurser vid större händelser och kriser i samhället. Genom att samla ansvaret hos en aktör förbättras möjligheterna till samverkan med alla delar i larmkedjan och likabehandling över hela landet.

I linje med Riksrevisionens rekommendationer anser utskottet i likhet med regeringen att ett utvecklat system bl.a. bör innebära kortare svarstider för nödsamtal och ett underlättande för den hjälpsökande att delge information när han eller hon väl kommer fram med sitt telefonsamtal, motverka okynnessamtal, anpassa verksamheten till vårdens behov, utvecklande av teknikplattformar, t.ex. vad gäller delning av elektronisk information i hela larmkedjan m.m. Utskottet ser positivt på att regeringens styrning av verksamheten och rapporteringen till riksdagen fortsätter att utvecklas. Det pågående arbetet bör inte föregripas. Utskottet avstyrker de aktuella motionsyrkandena och föreslår att regeringens skrivelse läggs till handlingarna.

Reservation

Regeringens styrning av SOS Alarm, punkt 1 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:3285 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna har tidigare påpekat vikten av en samordning av regeringens krishantering. Som en del av detta har vi föreslagit att SOS Alarm bör inkorporeras i en nyuppsatt civilförsvarsmyndighet. Så länge som SOS Alarm verkar under nuvarande former finns det anledning att se till att regeringen har möjlighet att på ett korrekt och effektivt sätt utöva styrning över organisationens verksamhet.

Alarmeringstjänstutredningen (SOU 2013:33) har föreslagit att alarmeringsfunktionen i Sverige ska omorganiseras och att verksamheten inom SOS Alarm ska bedrivas i nära samverkan med ansvariga myndigheter. Utredningens ståndpunkt ligger här nära de synpunkter som framförs av Riksrevisionen om vikten av att se till att den s.k. larmkedjan fungerar så väl som möjligt. Eventuellt blir den praktiska konsekvensen av en omorganisation att polisen får reda på olyckor och brott samtidigt som alarmtjänsten, men då det inte framgår med tydlighet av underlagen föreslår vi att sekretessreglerna och samtalsordningen mellan SOS Alarm, eller den eventuella framtida myndigheten, och polisen ändras så att polisen kan få uppgifter om akuta ärenden samtidigt som övrig räddningstjänst.

Andelen okynnessamtal till nödnumret 112 är så stor att en hel månad av årets arbetstid ägnas åt att hantera denna typ av samtal. Vi instämmer i att kriminalisering inte är den enda metoden att komma åt icke önskvärda beteenden, men samtidigt är detta något som måste avgöras från fall till fall. Det saknas skäl till att i detta läge överväga om det finns behov av att se över förutsättningarna för ytterligare reglering, vilket regeringen ger uttryck för, utan i stället föreslår vi att okynnessamtal till nödnumret 112 ska kriminaliseras så snart det är praktiskt möjligt.

Vi delar också Riksrevisionens synpunkt att det är beklagligt att SOS Alarm i praktiken saknar tillsyn. Samtidigt är regeringens argument att frågan är satt under utredning svårförståelig eftersom det redan är så att Myndigheten för

samhällsskydd och beredskap (MSB) har ett visst ansvar för SOS Alarms verksamhet. Samtidigt är MSB inte tillsynsmyndighet i den bemärkelse som begreppet normalt innebär i dessa sammanhang. Det ter sig naturligt att man kunde utse MSB till formell tillsynsmyndighet utan att gå omvägen över en utredning. Det är vårt förslag att så bör ske. En sådan tillsyn skulle, som Riksrevisionen anför, kunna inbegripa årliga återrapporteringskrav och granskning av olika delområden och verksamheter inom SOS Alarm.

Ett problem som är relaterat till frågan om larmtider är SOS Alarms organisation på regional nivå. För närvarande har företaget 15 larmcentraler i 14 län, men tidigare har det existerat fler larmcentraler i landet. Enligt vår mening är detta en beklaglig utveckling. SOS Alarm har ett samhällsuppdrag att sköta den här typen av akuta tjänster och det går inte att bortse från att nedläggningar av de regionala SOS-centralerna ovan kan leda till att lokalkännenheten försämras med försämrade förmåga till snabba adress- och platsangivelser som följd. Vi föreslår därför att SOS Alarm bör återupprätta SOS-centraler på fler orter än i dag.

Det som anføres ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2015/16:50 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av SOS Alarm.

Följdmotionen

2015/16:3285 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sekretessreglerna och samtalsordningen mellan SOS Alarm och länskommunikationscentralerna ska ändras så att polisen kan få uppgifter om akuta ärenden samtidigt som övrig räddningstjänst, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera okynnessamtal till 112 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att MSB bör få i uppgift att utöva tillsyn över SOS Alarm och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återupprättandet av SOS-centraler på fler orter och tillkännager detta för regeringen.